

Ki-Tavo – Dimension profonde des remontrances

Source : Likouté Si'hot volume 19, deuxième Si'ha sur Ki-Tavo

Introduction : Les « secrets » que le commentaire de Rachi contient

1

לקוטי תורה בחוקותי מה, א: אף שלפי הנראה, דברי התוכחות אלו הם קללות, אבל לפי האמת אינם רק ברכות.
Likouté Torah Be'houkotaï 48a : Même si les paroles de remontrances ont l'air d'être des malédictions, en vérité, ce ne sont que des bénédictions.

Le commentaire de Rachi sur les remontrances fait également allusion à leur aspect positif.

לקוטי שיחות: כך הם גם פרושי רש"י על התוכחה: הפשט שברש"י מדגיש חמרת הלא טוב שלפי פשוטו של מקרא; אבל לפי יינה של תורה שברש"י, מלים אלה באות לגלות הפנימיות ולהדגיש יותר הברכות הנעלות שבתוכחה.
Likouté Si'hot : De même, dans le commentaire de Rachi sur les remontrances : le sens littéral du commentaire accentue la gravité de l'aspect négatif ; alors que « le Vin de la Torah », [le secret] contenu dans le commentaire, dévoile la profondeur des choses et accentue les grandes bénédictions des remontrances.

2

Analyse : L'ultime remontrance de notre Paracha : la captivité en bateau

תבא כח, סח: והשיבך ה' מצרים באניות, בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף עוד לראתה, והתמכרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין קנה.

L'ultime remontrance : retourner en Egypte par « bateau », et être un esclave que nul ne veut acheter.

Ki-Tavo 28, 68 : D.ieu te ramènera en Egypte sur des navires, par la route que je t'avais dit que tu ne verrais plus ; et vous vous offrirez en vente, là-bas, à vos ennemis comme esclaves et servantes, mais personne ne voudra vous acheter.

רש"י: באניות. בספינות בשביה. והתמכרתם שם לאיביך. אתם מבקשים להיות נמכרים להם לעבדים ולשפחות. ואין קנה. כי יגורו עליך הרג וכליון.

Rachi : Sur des navires (*Oniyote*). Sur des bateaux (*Sefinote*), en captivité. Vous vous offrirez en vente, là-bas, à vos ennemis. Vous chercherez à leur être vendus comme serviteurs et servantes. Personne ne voudra vous acheter. Car ils auront décidé de vous tuer et de vous faire disparaître.

Pourquoi préciser que les captifs seront acheminés en « bateau » ?

3

אברבנאל: בא לתת טעם למה אמר באניות... [הקב"ה אומר:] כדי לאמת מאמרי שלא תראו עוד אותו הדרך, צריך שתהיה התשובה שמה באניות - באופן שלא יהיה ביבשה "בדרך אשר אמרתי".

Pourquoi préciser que le retour en Egypte se fera « en bateau », et par une route « que l'on devrait plus emprunter » ?

Abarbanel : Le texte veut ainsi expliquer pourquoi devront-ils emprunter des bateaux : ceci est afin de ne pas contredire la promesse Divine qu'ils « n'emprunteront plus cette même route », par voie terrestre.

מדרש לקח טוב שופטים: [להדגיש חמרת העוון: הגם שהקב"ה הבטיח שלא יחזירם בדרך זו], השיבם על ידי עוונם.

Midrach Leka'h Tov Choftim : Cela accentue la gravité des fautes : bien que D.ieu avait promis de ne plus leur faire passer par cette route - à cause de leurs fautes il leur fit emprunter tout-de-même cette route !

לקוטי שיחות: על-פי פשוטו של מקרא, אינו מובן מהו הקשר ומדוע חשוב לציין פרטים אלה בתוכחה.

Likouté Si'hot : Selon le sens littéral, pourquoi fallait-il préciser ces détails dans le cadre de la remontrance.

Explication : Chaque détail du verset introduit une remontrance spécifique

4

« SUR DES NAVIRES, PAR LA ROUTE OÙ JE T'AVAIS DIT QUE TU NE REPASSERAI PLUS »

לקוטי שיחות: (א) "באניות" - "בשביה". דבר זה כרוך בצער רב וניסורים רבים יותר מן ההליכה לשבי דרך היבשה, כי "באניות" מצויים יותר תחת מרותם של השוטים, כפי שרואים זאת בפשטות. (ב) "בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף עוד לראותה": הם יגלו למצרים בדרך שבה הלכו לפני כן - דרך "המדבר הגדול והנורא, נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים" (עקב ה, טו), ומובן הענין הנורא שבהליכה ב"דרך" זו.

Chaque détail du verset intensifie la remontrance :
(a) Le bateau - la pression ultime des ravisseurs.
(b) La route – par le désert redoutable.
(c) Souffrir jusqu'à vouloir se vendre à ses ennemis !

Likouté Si'hot : (a) « Sur des bateaux - 'en captivité' » : Il en résulte beaucoup plus de peine et de souffrance qu'en se rendant en captivité par la terre ferme, car sur un bateau, on se trouve plus fortement sous la domination des ravisseurs, tel qu'on peut l'observer. (b) « Par la route où je t'avais dit que tu ne repasserais plus » : Ils seront exilés en Egypte en passant par la route qu'ils connaissent, celle du « Grand désert redoutable, avec des serpents, des vipères, des scorpions et la soif sans eau » (Ekev 8, 15), ce qui constitue une punition redoutable.

« VOUS VOUS OFFRIREZ EN VENTE À VOS ENNEMIS, MAIS PERSONNE NE VOUDRA VOUS ACHETER »

לקוטי שיחות: אין מדבר בפסוק על מכירה על ידי מי שמוכיל את ישראל לשבי, אלא שהמצב בשבי נעשה גרוע כל כך עד אשר אתם בעצמכם תרצו להמכר לעבדים ולשפחות על ידי בקשה מן השוטים. ולמי? - "לאיביך!"

Likouté Si'hot : Il ne s'agit pas d'une mise en vente par les ravisseurs, mais plutôt que la situation des captifs devient tellement grave, qu'ils demanderont eux-mêmes à leur ravisseurs de les vendre – à leurs ennemis !

<p>« Le Vin de la Torah » : L'objectif positif recherché par ces remontrances</p>	<p>5</p>
<p>נצבים ל, א: והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה, הברכה והקללה... והשבת אל לבבך... ושבת עד ה' אלקיך. Nitsavim 30, 1 : Or, quand te seront survenus tous ces événements, la bénédiction ou la malédiction... tu les prendras à cœur... et tu <u>retourneras</u> à l'Éternel, ton D.ieu.</p> <p>גמרא יומא פו, ב: גדולה תשובה, שדונות נעשות לו כזכות.</p> <p>Guemara Yoma 86b : Grande est la Techouva, [transformant] les fautes volontaires en bienfaits.</p> <p>לקוטי שיחות: בפנימיות הענין: גם ניצוצות הקדשה ש"נופלות" על ידי הדונות אל "ש"לש קלפות הטמאות [ששרשם בקדשה נעלה ביותר בהתאם לכלל הידוע "כל הגבוה יותר, נופל למטה יותר", גם הם] נהפכים לזכיות, בעוד אשר צדיק יכל "לברר" ולזכך בעבודתו רק את הניצוצות שבדברים המתרים, ש"מ"קלפת נגה".</p> <p>Likuté Si'hot : Dans la dimension profonde, cela signifie que même les parcelles de sainteté emprisonnées par les fautes volontaires dans les « <i>Trois Forces du Mal</i> » [ayant une origine plus élevée dans la sainteté, selon le principe connu « ce qui est le plus haut descend le plus bas »] - sont transformées en mérites. Alors que le Tsadik ne peut élever que les parcelles de sainteté des objets permis, émanant de la « <i>Klipat Noga</i> ».</p>	<p>L'objectif des remontrances : Elever par le biais de la Techouva les parcelles de sainteté capturées par les fautes.</p>
<p>Les nuances du verset font allusion à au sens positif de la remontrance</p>	<p>6</p>
<p>לקוטי שיחות: תכלית כל דברי התוכחה רמוזה בסיומם - "והשיבך" (מלשון תשובה), להביא לידי המעלה של תשובה, הנרמזת בהמשך הפסוק: (א) "והתמכרתם שם לאויביך" - שמדרגת "שם", מקום הקלפות - "אויביך" - מבררים את ניצוצות הקדשה. (ב) ועל ידי כך נגרם "ואין קונה"..." המשכת וגלוי דרגת "אין" הנעלית מאצילות.</p> <p>Likuté Si'hot : La finalité des remontrances est allusionnée à la fin de celles-ci : « Il te ramènera » faisant allusion à la Techouva, au <u>retour</u>, que l'on retrouve dans la suite du verset : (a) « <i>Et vous vous offrirez en vente, là-bas, à vos ennemis</i> » : le niveau « <i>là-bas</i> » désigne les <i>Forces du Mal</i> - « <i>tes ennemis</i> », les parcelles de sainteté s'y trouvant seront raffinées ; (b) et grâce à cela, on atteindra le grand dévoilement spirituel du niveau du « <i>Néant</i> » (<i>Ayine</i>), étant plus élevé qu'<i>Atsilout</i> (le monde de l'émanation).</p>	<p>Le verset fait allusion à cette Techouva qui nous amène au niveau du « Néant » !</p>
<p>Approfondissement : L'objectif est de devenir le « serviteur » de D.ieu</p>	<p>7</p>
<p>לקוטי שיחות: מעלתו של העבד מתבטאת (כדברי רש"י) ב"אתם מבקשים להיות נמכרים..." - עבודה בכח עצמו; אין זו עבודה בדרגת "בנים" (עבודת הצדיקים) שעבודתם והתקשרותם לאלקות הם טבע בנפשם... הבעל תשובה השתנה בכח עצמו ונמשך לאלקות מצד עצמו, וזוהי הדרך העקרית של עבודת ה' כעבד.</p> <p>Likuté Si'hot : La qualité du <u>serviteur</u> s'exprime dans le fait qu'il « <i>cherche à être vendu</i> », selon les termes de Rachi - il souhaite servir D.ieu par ses forces propres. Ceci n'est pas comparable au service de D.ieu des « <i>filis</i> », des Tsadikim, chez qui le service divin et l'attachement à D.ieu est naturel. Le <i>Ba'al Techouva</i> est celui qui s'est transformé par ses propres moyens ; c'est cela la manière essentielle de servir D.ieu comme un « serviteur ».</p> <p>LA TECHOUVA PERMET À L'HOMME DE « TUER ET FAIRE DISPARAITRE » SON PASSÉ</p> <p>לקוטי שיחות: המשמעות הפנימית של "הרג וכליון" היא, שהיהודי שרוי, בהיותו בחיים בעולם הזה הגשמי, בהלך-רוח של "הרג" כלפי תאוותיו ועברו, הלך-רוח של יציאה מן העולם ושל "כליון", כלות הנפש לאלקות.</p> <p>Likuté Si'hot : La signification profonde de « la mort et la disparition » est la suivante : vivant dans ce monde matériel, un Juif ressent la « mort » de ses passions du passé, il n'est plus, désormais, sous l'emprise de ce monde. Son âme a « disparu » et elle connaît l'extase, elle est attirée par D.ieu.</p> <p>משנה פרכי אבות ה, כא: ...בן מאה [שנה] - כאלו מת ועבר ובטל מן העולם.</p> <p>Michna Pirké Avot 5, 21 : ...A cent ans, on est comme mort, ayant disparu et quitté le monde.</p>	<p>La transformation du Ba'al Techouva : Il « tue », lui-même, ses passions du passé, et cherche à « disparaître » et à rejoindre la divinité !</p>
<p>Enseignement : Le sens profond d'un « navire » dans le service de D.ieu</p>	<p>8</p>
<p>לקוטי שיחות: ה"אניות" מגנות על האדם בעברו במי ים או אגם. וכך ברוחניות: כאשר יורדת הנשמה למטה, ל"מים הזיזונים" של העולם הזה, היא זקוקה להגנה מטביעה בתוכם, ח"ו, וזה באמצעות ה"ספינות" - עבודת התורה והמצוות. בכך יש שתי דרגות: (א) "אניות" - השם בלשון הקדש. כלומר, עבודת התורה והמצוות כפי איך שהיא נעשית בעולם הקדשה. (ב) "ספינות" - שם זה הוא בשפת התרגום. כלומר, כפי שמתבטאים הדברים בעולם של "תרגום" - של שבעים האמות, שצריך לזכור ולהפכו לקדשה, וזוהי עבודת התשובה - הפיכת הדונות לזכיות.</p> <p>Likuté Si'hot : Le but d'un bateau est de protéger les hommes, quand ils traversent les eaux de la mer ou d'un fleuve. Et, il en est de même également dans la dimension spirituelle. Quand une âme descend ici-bas et doit traverser les « <i>eaux tumultueuses</i> » de ce monde, il est nécessaire qu'elle se protège, pour ne pas se noyer. Pour cela, elle doit disposer de « <i>bateaux</i> » : le service de D.ieu par la Torah et les Mitsvot. On distingue, en ce sens, deux niveaux : (a) « <i>Oniyot</i> » est le nom <u>hébraïque</u> d'un bateau. Cela désigne le service de D.ieu pratiqué dans le domaine de la <u>sainteté</u>. (b) « <i>Sfinot</i> » est le nom <u>araméen</u> d'un bateau, exprimé dans l'une des soixante-dix langues du monde, que l'on doit élever et transformer en sainteté. Ceci fait allusion à la Techouva, grâce à laquelle les fautes intentionnellement commises se transforment en mérites.</p>	<p>Enseignement : Le « bateau », c'est la Torah qui nous protège des « eaux tumultueuses » de ce monde, et le transforment en sainteté !</p>